

تحلیل کارکرد گفتمان در رمان «پاییز فصل آخر سال است»

هانیه حاجی تبار

دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبائی

چکیده

امروزه یکی از شیوه‌های تحلیل متون، واکاوی آن بر اساس تحلیل گفتمان است. در تحلیل گفتمان متن در هر دو بعد معنا و صورت مورد توجه قرار می‌گیرد. از گذشته تا کنون گفتمان همواره به عنوان ابزاری قدرتمند و مؤثر برای نویسنده در پیشبرد روایت داستان به شمار می‌رود. وجود گفتمان‌های متنوع در داستان علاوه بر افزایش گیرایی داستان موجب تقویت چندصدایی و چندمعنایی قصه می‌شود و درک درون‌مایه را برای مخاطب تسهیل می‌کند. گفتمان‌ها می‌توانند ابعاد متفاوت سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را شامل شوند. پژوهش پیش‌رو به چگونگی شکل‌گیری گفتمان و تأثیرات آن در معنابخشی به متن می‌پردازد. این پژوهش در تلاش است تا با روش توصیفی-تحلیلی به تبیین کارکردهای گفتمان در رمان پاییز فصل آخر سال است از نسیم مرعشی پردازد و نشان دهد که عنصر گفتمان چگونه و تا چه میزان می‌تواند متن را در سیطره خود قرار دهد. این پژوهش پس از تشریح مفهوم گفتمان، کارکردهای آن را از جمله گسترش عمل داستانی، پیشبرد عمل داستانی، پرهیز از گفت‌وگوهای زائد و طولانی، واقعی جلوه دادن داستان از طریق گفت-وگوها و نشان دادن درگیری و کشمکش را در رمان پاییز فصل آخر سال است مورد تحلیل و واکاوی قرار دهد و در پایان نشان می‌دهد که نویسنده به خوبی و با بسامد بالا از گفتمان برای پردازش درون‌مایه داستانی خود بهره برده است.

کلیدواژه‌گان: ادبیات داستانی، تحلیل گفتمان، درون‌مایه، رمان معاصر، مرعشی.